

vergadering **C196 – BIN13**

zittingsjaar 2012-2013

Handelingen

Commissievergadering

Commissie voor Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur,
Decreetsevaluatie, Inburgering en Toerisme

van 7 mei 2013

INHOUD

Vraag om uitleg van de heer Peter Gysbrechts tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over de huishoudelijke reglementen van de gemeenteraad - 1402 (2012-2013)	3
Vraag om uitleg van de heer Ward Kennes tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over de beleidsvragen naar aanleiding van de resultaten van een bevraging bij moslimjongeren - 1512 (2012-2013)	
Interpellatie van de heer Luckas Van Der Taelen tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over het integratiebeleid, naar aanleiding van de recent gepubliceerde enquête bij moslimjongeren in de Gazet van Antwerpen - 89 (2012-2013)	6
Vraag om uitleg van de heer Jan Verfaillie tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over de verhoging van de bestuurskracht van de gemeenten - 1499 (2012-2013)	19

■

Voorzitter: mevrouw Annick De Ridder

Vraag om uitleg van de heer Peter Gysbrechts tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over de huishoudelijke reglementen van de gemeenteraad - 1402 (2012-2013)

De voorzitter: De heer Gysbrechts heeft het woord.

De heer Peter Gysbrechts: Voorzitter, minister, collega's, na de lokale verkiezingen van 14 oktober zijn sinds begin dit jaar heel wat nieuwe lokale bestuursmeerderheden aan hun mandaat begonnen. Dit houdt in dat deze nieuwe meerderheden ook eigen accenten willen leggen in het beleid en in het bestuur van de gemeente. Artikel 40 van het Gemeentedecreet bepaalt dat de gemeenteraad bij de aanvang van de zittingsperiode een huishoudelijk reglement vaststelt. Het is te begrijpen dat nieuwe meerderheden ook in het huishoudelijk reglement soms een breuk willen maken met het verleden.

Helaas komt dit niet overal het democratisch gehalte van de gemeenteraden ten goede, hoewel de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) nochtans een goed model van huishoudelijk reglement ter beschikking heeft gesteld. Zo werd ook in mijn gemeente bijvoorbeeld het huishoudelijk reglement door de nieuwe meerderheid gewijzigd. Het nieuwe reglement bevat een opvallende wijziging tegenover het voorgaande, wat betreft het recht van de fracties in de gemeenteraad om mondelinge en schriftelijke vragen te stellen. In de meeste democratische gremia met een reglement worden de rechten voor fracties immers vastgelegd in functie van de grootte van de fracties en niet lineair, als dit in een gemeente nodig zou zijn, wel te verstaan. Het aantal mondelinge vragen wordt bijvoorbeeld vastgelegd op maximaal drie per fractie per gemeenteraadszitting. Een mondelinge vraag moet vier dagen voor de zitting schriftelijk worden ingediend en de spreektijden worden beperkt. Tijdens een mondelinge vraag kan een ander raadslid zich dus niet meer aansluiten, wat een korte gedachtewisseling of debat onmogelijk maakt. Als je weet dat de oppositiefracties met één raadslid en met tien raadsleden in omvang sterk verschillen, spreekt het voor zich dat een beperking van drie mondelinge vragen per zitting per fractie vragen oproept.

Zulke reglementen en dit reglement zijn voor mij dan ook een beperking van de rechten van het individuele gemeenteraadslid. Ieder verkozen raadslid moet toch de vrijheid hebben zijn democratische opdracht te kunnen uitoefenen, indien hij of zij dit nodig acht. Voor mij heeft elk raadslid het absolute recht om vragen te kunnen stellen aan de burgemeester en het college van burgemeester en schepenen, zowel mondelinge als schriftelijke. Bij de bepaling van het vaststellen van het huishoudelijk reglement kan er niet worden voorbijgegaan aan het basisrecht van de raadsleden, de wettelijke bepalingen en het algemeen belang.

Minister, bent u het ermee eens dat gemeenteraden in hun huishoudelijke reglementen rekening dienen te houden met de grootte van de fracties bij het bepalen van bepaalde rechten zoals het recht om vragen te stellen? Zo niet, waarom niet? Vindt u het niet aangewezen om de gangbare democratische regels vast te leggen waaraan een huishoudelijk reglement van een gemeenteraad moet voldoen?

De voorzitter: De heer Vanlerberghe heeft het woord.

De heer Jurgen Vanlerberghe: Minister, het onderwerp dat wordt aangesneden gaat over de interpretatie door lokale besturen, door voorzitters van een gemeenteraad, door colleges van burgemeester en schepenen van de marge waarover ze beschikken. Uiteraard is het Toezicht er voor flagrante inbreuken, maar het zou niet slecht zijn om hier en daar wat extra duidelijkheid te scheppen.

Ik ken een gemeente in Oost-Vlaanderen – Waarschoot om ze niet te noemen – waar conform de tekst van de VVSG gesteld wordt dat een voorstel van beslissing door het raadslid moet

worden toegevoegd wanneer hij een punt toevoegt aan de agenda van de gemeenteraad. Ik denk dat het logisch is dat een voorstel van beslissing wordt toegevoegd, maar de voorzitter van de gemeenteraad en de secretaris verstaan onder voorstel van beslissing volledig uitgeschreven notulen met alle verwijzingen naar decreten en wetten waardoor alles stelselmatig wordt gewijzigd.

Minister, ik weet ook wel dat het niet uw taak is om overal het handje vast te houden. We pleiten voor volwassen gemeentebesturen en we mogen dus ook wel wat vertrouwen hebben, maar het is misschien toch aangewezen om op de een of andere manier wat helderheid te scheppen.

De voorzitter: Minister Bourgeois heeft het woord.

Minister Geert Bourgeois: Voorzitter, collega Gysbrechts, het gaat voor mij toch wel om een kiese aangelegenheid. U bent zelf gemeenteraadslid in Putte en u hebt klacht ingediend bij de buitendiensten tegen dit reglement. Die klacht moet nog worden behandeld. Er is nog geen uitspraak over. U zult dus van mij aannemen dat ik niet in concreto inga op de casus Putte omdat ik me dan op heel, heel delicaat terrein begeef. Ik ga dus in algemene termen een antwoord geven. Ik was echt verrast dat u die vraag stelde voor een zaak die op dit ogenblik aan Toezicht is onderworpen, en dan nog op uw eigen initiatief.

Het gaat over een vraag die betrekking heeft op het controlerecht van de raadsleden. Er zijn diverse instrumenten voor: inzagerecht, mondelinge vragen, schriftelijke vragen, bezoekrecht aan gemeentelijke diensten en instellingen, initiatiefrecht tot bijeenroeping van de gemeenteraad, agendering van punten. Dat wordt geregeld door de artikelen 32 en 40 van het decreet. Artikel 32 zegt dat gemeenteraadsliden het recht hebben aan de burgemeester en aan het college van burgemeester en schepenen mondelinge en schriftelijke vragen te stellen. Artikel 40 bepaalt dat het de gemeenteraad is die bij huishoudelijk reglement de nadere voorwaarden bepaalt. Ik citeer: "... de voorwaarden waaronder de gemeenteraadsliden hun recht uitoefenen om aan de burgemeester en aan het college van burgemeester en schepenen mondelinge en schriftelijke vragen te stellen."

Het uitoefenen van dit recht moet op een redelijke, normale manier gebeuren. Dit betekent dat het moet sporen met de goede werking van de gemeenteraad, die niet in het gedrang mag worden gebracht. De gemeenteraad bepaalt de voorwaarden in het huishoudelijk reglement. Die voorwaarden mogen geen afbreuk doen aan de redelijke uitoefening van het vraagrecht. Je hebt de goede werking van de gemeenteraad, maar ook de redelijke uitoefening van het vraagrecht zelf mag niet worden belemmerd door dit huishoudelijk reglement.

In de huishoudelijke reglementen van diverse gemeenten worden om die reden – de werking van de gemeenteraad enerzijds, het recht van de raadsleden anderzijds – regels vastgelegd. Er zijn er die het aantal vragen per fractie, per raadslid beperken. Ook ons eigen parlement heeft daarover een reglement vastgesteld: twee vragen per fractie in de plenaire vergadering. Het spreekt vanzelf dat je daarin moet kunnen modereren. Stel je een gemeenteraad voor met 29 gemeenteraadsliden en elk gemeenteraadslid heeft het recht om, ik zeg maar wat, 7 vragen te stellen. Dan wordt die gemeenteraad wel onwerkbaar.

Mijn aanvoelen is dat het op de meeste plaatsen heel goed verloopt, maar op sommige plaatsen zijn er toch soms aberraties. Er zijn gemeenteraden die zeggen dat alle vragen binnen een bepaald tijdsbestek moeten kunnen worden gesteld. Er zijn er ook die zeggen dat je de vraag vooraf moet indienen. Er zijn er die elk raadslid een aantal vragen laten stellen met een maximum per fractie. Er zijn er die een onderscheid maken tussen fracties en individuele raadsleden, die het gewicht van de fractie daarin mee rekenen. Er zijn er die een vast aantal vragen geven volgens de grootte van de fractie.

Dergelijke reglementen zijn maar te rechtvaardigen als het gaat over de goede werking van de gemeenteraad. Er lopen een aantal klachten. Ik zal me daar nu niet in detail over uitspreken. De decreetgever heeft gewild dat de voorwaarden voor de uitoefening van het mondelinge

vraagrecht kunnen verschillen van gemeente tot gemeente. Het is de lokale raad die dat invult. Die desgevallende beperking van het aantal vragen kan niet aan bod komen bij het uitoefenen van het schriftelijke vraagrecht, omdat je daar niet de contrainte hebt van een gemeenteraad die toch binnen een behoorlijke tijdspanne moet kunnen worden afgewerkt.

Mijnheer Gysbrechts, u vraagt of ik vind dat het aangewezen is om gangbare, democratische regels vast te leggen. Dit is niet de regeling die het Gemeentedecreet opneemt. Het Gemeentedecreet heeft uitdrukkelijk bepaald dat er een vraag- en controlerecht is, zowel bij mondelinge als bij schriftelijke vragen, en dat de voorwaarden worden vastgelegd in het huishoudelijk reglement. Hier is de gemeentelijke autonomie aan de orde. Ik denk dat uw partij die basisidee koestert. Als men vaststelt dat gemeenten hieraan afbreuk doen, dat ze het vraagrecht beknotten tegen de wil van de decreetgever in, dan is een klacht en toezicht mogelijk.

Dat gebeurt nu ook in de casus Putte. Er is een klacht ingediend en die zal in de eerste plaats worden onderzocht door de buitendiensten met de gouverneur. Leidt dit tot een schorsing, dan is het aan de gemeente om te handhaven of te wijzigen. Handhaaft de gemeente, dan kan de zaak bij mij komen. Vandaar mijn terughoudendheid om hier ten gronde in te gaan op die concrete casus.

De voorzitter: De heer Gysbrechts heeft het woord.

De heer Peter Gysbrechts: Minister, het was niet mijn bedoeling om de casus Putte aan te halen. Ik heb het als voorbeeld gegeven in mijn vraag om uitleg. Ik weet dat er verschillende gemeenten met dezelfde problemen te maken hebben. De VVSG kan dat aan elke collega hier vertellen. Vandaar mijn vraag, minister, wat u vindt van de situatie in het algemeen. Uiteraard zijn we voor autonomie van de gemeenten, maar die kan soms ver gaan en in conflict komen met de rechten van een raadslid. Pleiten voor een volwassen gemeente lijkt me niet onbelangrijk.

We moeten opletten dat de huishoudelijke reglementen de goede werking van een gemeente en het democratische gehalte van een gemeenteraad niet tegenwerken. De klachtendienst zal een antwoord en een eigen interpretatie geven. Minister, ik wilde u daarom vragen hierover in het algemeen na te denken, om de werking van de lokale raden zo goed mogelijk te laten plaatsvinden.

De voorzitter: De heer Van Hauthem heeft het woord.

De heer Joris Van Hauthem: Voorzitter, minister, het is niet de eerste keer dat we hier vragen stellen over de interpretatie van het Gemeentedecreet en meer in het bijzonder over het controlerecht van de raadsleden, dat is al gebeurd na de inwerkingtreding van het Gemeentedecreet in 2005.

We hebben naar aanleiding van een aantal vragen ook het Gemeentedecreet gewijzigd. Ik verwijs hiermee naar het betoog van de heer Vanlerberghe. Het voorstel van beslissing als voorwaarde om een toegevoegd punt op de agenda te krijgen, wordt inderdaad door sommigen nogal strikt geïnterpreteerd. We hebben geprobeerd om daar decretaal een mouw aan te passen.

Ik vind de vraag van de heer Gysbrechts nogal eigenaardig. Hij legt zelf klacht neer bij de gouverneur om daarna aan de minister te vragen hoe het zit. Het gaat over zijn gemeente, over Putte, dat staat zelfs in de tekst. Maar in de repliek zegt hij dat het in feite niet over zijn eigen gemeente gaat. Ik vind dit eerlijk gezegd een beetje belachelijk.

De heer Peter Gysbrechts: Mijnheer Van Hauthem, ik denk dat de vraagstelling breed genoeg was om het voor alle gemeenten te bekijken. Uw mening is voor uzelf, natuurlijk.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van de heer Ward Kennes tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over de beleidsvragen naar aanleiding van de resultaten van een bevraging bij moslimjongeren
- 1512 (2012-2013)

Interpellatie van de heer Luckas Van Der Taelen tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over het integratiebeleid, naar aanleiding van de recent gepubliceerde enquête bij moslimjongeren in de Gazet van Antwerpen
- 89 (2012-2013)

De voorzitter: De heer Kennes heeft het woord.

De heer Ward Kennes: Voorzitter, minister, collega's, de voorbije weken is er in dit parlement nogal wat aandacht geweest voor de jongeren die naar Syrië zijn vertrokken. Het was een heel klein groepje dat niet direct representatief is voor de hele doelgroep van jongeren met een migratieherkomst. De enquête van de Gazet van Antwerpen heeft zich gericht op een veel ruimere groep en is in die zin volgens mij meer representatief voor een aantal vaststellingen en punten waarover we ons toch wat ongerust mogen maken.

Er is een enquête gehouden in Antwerpen, Mechelen, Turnhout en Sint-Niklaas bij zevenhonderd jongeren waarvan vijfhonderd moslimjongeren. Daar zijn een aantal opmerkelijke resultaten uit voortgekomen.

93 procent van de ondervraagden heeft de Belgische nationaliteit. We hebben over de nationaliteit in het verleden de discussie gevoerd: eerst integratie en dan nationaliteit of is de nationaliteit een manier om geïntegreerd te geraken? Hier gaat het dus om 93 procent, een heel groot aantal mensen met de Belgische nationaliteit, en daarom is het des te frappanter dat 42 procent zich vooral allochtoon voelt en dat 59 procent zich in de eerste plaats Marokkaan of Turk voelt. Dit laatste percentage is wel wat gedaald tegenover acht jaar geleden, toen dezelfde bevraging gebeurde. Het is in die zin interessant dat met twee enquêtes rekening gehouden kan worden, twee enquêtes die op verschillende momenten zijn afgenomen. Op een aantal punten zijn er evoluties, op een aantal is er weinig verschil in de resultaten.

Ook bij niet-moslimjongeren is het Belggevoel, 65 procent, of het Vlaminggevoel, 58 procent, niet heel sterk aanwezig. Het is er wel, maar voor mensen met de nationaliteit, is het toch niet heel erg sterk. Men identificeert zich vooral als inwoner van zijn stad of gemeente, dat is ook al in eerdere onderzoeken naar boven gekomen. De stad of gemeente is het eerste referentiepunt.

Van de ondervraagde doelgroep voelt slechts 47 procent zich geïntegreerd, wat dat dan ook juist moge betekenen, maar deze commissie is bevoegd voor inburgering en integratie en in die zin hebben wij toch wel een beeld van wat integratie betekent. Er was ook een grote groep die vond dat moslims in Vlaanderen oneerlijk worden behandeld en de helft zegt al eens slachtoffer te zijn geweest van racisme, een term die door de ene anders wordt ingevuld dan door de andere, maar ook daarvoor zijn juridische definities beschikbaar. Eén op drie moslimjongeren zegt dat ze zich beter zouden voelen in een land waar iedereen moslim is, wat toch heel veel is.

En het meest opmerkelijke cijfer dat naar voren kwam, is dat slechts drie op tien jongeren zich aanvaard voelen door de Vlaamse maatschappij. In de beleidsbrief van de minister en het beleid van de Vlaamse Regering is ook altijd gezegd dat het een tweerichtingsverkeer is, dat er inspanningen worden gevraagd op het vlak van inburgering en integratie. Die moeten absoluut gedaan worden, het is ten dele een verplichting, maar de ontvangende samenleving moet ook kansen bieden en er zich ook voor openstellen. We merken dat, los van het feit dat er heel veel initiatieven genomen worden en dat er in heel veel beleidsdomeinen ook een

doelgroepenbeleid wordt gevoerd en er voor deze jongeren heel veel kansen worden aangeboden, het resultaat toch vrij hard is als slechts drie op de tien zich aanvaard voelen door de Vlaamse maatschappij. Bij de meisjes is dat zelfs maar een kwart.

Zes op tien moslimjongeren, meisjes meer dan jongens, denken dat de Vlaamse maatschappij hen nooit als geïntegreerd zal beschouwen, en dat is een vrij fatalistische kijk op de toekomst.

Hoewel de bevraging beperkt is tot een bepaalde regio – en je zou kunnen zeggen dat het anders is in Gent, Brussel of Limburg – belangen de resultaten iedereen aan die begaan is met de sociale cohesie in onze samenleving. Ze bevestigt immers het aanvoelen dat moslimjongeren zich vaker dan andere jongeren niet verbonden weten met of zich geen deel voelen van de ruimere Vlaamse samenleving. Dat slechts drie op tien jongeren zich aanvaard voelen door de Vlaamse maatschappij en dat dit bij de meisjes zelfs maar een kwart is, doet vermoeden dat er een verband is met de vaak bitse discussies en algemene verbodsbepalingen in verband met het dragen van een hoofddoek in het onderwijs en op de werkvloer. We hebben de discussie al heel vaak gevoerd. Het zijn symbolen en in die zin verhitten ze ook het debat. In mijn ogen verdraaien ze ook voor een stuk het debat omdat er heel veel aan opgehangen wordt en er een enorme beladenheid aan wordt gegeven, maar ze spelen mee in de beeldvorming en in het ontwikkelen van dit gevoel.

Of het racisme waarvan de helft zegt ermee te worden geconfronteerd, echt is dan wel zo wordt aanvoeld, dat blijkt niet uit zo'n bevraging. Ik heb al gezegd dat de invulling van het begrip racisme voor een stuk ook subjectief is, maar er is ook een juridische component die het objectiviteit. In ieder geval is het zo dat het geen goede zaak is voor het welzijn, noch van de betrokkene, noch van de Vlaamse samenleving, dat zo veel van deze jongeren hier bij ons, met onze nationaliteit – en ik ga ervan uit dat ze hier ook hun hele leven gewoond hebben – zich niet aanvaard en gediscrimineerd voelen.

Minister, hoe beoordeelt u als bevoegd minister voor inburgering en vooral voor integratie, deze resultaten in het licht van het beleid dat de Vlaamse overheid de voorbije jaren heeft gevoerd? Geven deze resultaten aanleiding om het beleid bij te sturen?

Zult u over deze resultaten overleg plegen met bepaalde van uw collega's in functie van hun bevoegdheden? En dan denk ik uiteraard ook aan Onderwijs, Jeugd, Sport, Cultuur, Welzijn en mogelijk ook andere domeinen. Ik denk dat dit een ruimere problematiek is die niet alleen binnen de bevoegdheid van de minister van Inburgering valt, maar van de hele Vlaamse Regering.

De voorzitter: De heer Van Der Taelen heeft het woord.

De heer Luckas Van Der Taelen: Mijnheer Kennes, u hebt een heel goede samenvatting gegeven van de enquête uit de Gazet van Antwerpen. Ik zal die dan ook niet herhalen.

Ik wil het hebben over een heel belangrijk collateraal gevolg van de dramatische ontwikkelingen rond de Syriëstrijders. Voor het eerst is er een heel grote zelfkritiek gemaakt binnen de islamitische gemeenschap over de bestaande radicale groeperingen. Vroeger – en dan heb ik het vooral over Brussel – was er vooral een proces van ontkenning. Wie het daarover had, werd heel snel afgedaan als iemand die stigmatiseert of erger nog als racist. Nochtans bestaan die tendensen al een hele tijd. Wat me verheugt, is dat er binnen de islamitische gemeenschap stemmen zijn opgegaan die zich duidelijk afkeren van wat men zonder overdrijven haatpredikers kan noemen die jongeren aanzetten om de jihad te gaan vechten in Syrië. Dat is een collateraal effect zoals men dat ook op andere historische momenten kan beleven. Ik vind dit echt een belangrijk moment. Het gaat per slot van rekening over kinderen. Er bestaat een grote beroering binnen die gemeenschap waarbij men het lot van jonge mensen in gevaar acht als gevolg van slechte invloeden.

In de plaats van dat ontkenningsgedrag zien we heel duidelijk dat er binnen die gemeenschap de wil is om dat probleem aan te pakken. Ik vind dit een kans, minister, die geen enkele

beleidsverantwoordelijke op geen enkel niveau mag missen. Het zou te gemakkelijk zijn om nu te zeggen dat wij gelijk hadden en dat er binnen die moslimgemeenschap toch wel wat aan de hand is. Wij als politiek verantwoordelijken moeten precies naar aanleiding van die collaterale gevolgen die ik net heb geschetst en van de bevindingen van de enquête in de Gazet van Antwerpen, de inspanning doen om naar de groep toe te gaan. Wij moeten samen kijken naar de wijze waarop wij elkaar zien en aangeven wat de zwakke punten zijn van wat wij doen, maar vooral van wat wij niet doen.

Minister, mijn oproep is een positieve oproep. Het is geen frontale aanval op hoe een politiek gevoerd zou moeten worden. Ik stel u gewoon de vraag hoe u zelf aankijkt tegen de bevindingen uit de enquête. Wat is uw reactie op de duidelijk bestaande vraag die een beetje die ontredde weergeeft binnen de islamitische gemeenschap over de gevolgen van die haatprediking? Hoe zult u daar positief en constructief op reageren?

Het wordt tijd om te kijken hoe we dit best aanpakken. Binnen die gemeenschap zijn er veel aanspreekpunten mogelijk. Het is belangrijk om naar die bestaande middenveldorganisaties en naar de moskeeën te gaan en te zoeken naar een manier om dit een structureel karakter te geven.

Hopelijk is het fenomeen van de Syriëstrijders van voorbijgaande aard. Het zou echter jammer zijn om er geen gebruik van te maken om te komen tot een constructief gesprek. Daarnaast moeten we ook in eigen boezem kijken en ons afvragen hoe het komt dat die groep zich nog altijd slachtoffer waant – en ik wik mijn woorden, ik wil niet zeggen dat ze het zijn – van discriminatie en racisme, ook al menen wij een goede politiek van integratie en openheid te voeren. Kunnen wij daarin komen? Wij mogen de fout niet maken te zeggen dat het gaat om eeuwige excuses en dat wij die mensen met onze politiek toch duidelijke kansen hebben gegeven. Het lijkt me de moeite waard om ons bij wijze van empathische oefening af te vragen hoe het komt dat die gevoelens bestaan. Het kan toch niet, minister, dat u die bevindingen naast u neerlegt en zegt dat dit allemaal waanbeelden zijn omdat wij een goede politiek zouden voeren.

De voorzitter: De heer Van Hauthem heeft het woord.

De heer Joris Van Hauthem: Na elke enquête stellen we ons opnieuw dezelfde vragen. Als men binnen een aantal jaren opnieuw een dergelijke enquête uitvoert, dan zullen we misschien helaas dezelfde antwoorden krijgen.

De heer Kennes heeft een aantal resultaten opgesomd. Het ging meestal over de wijze waarop moslimjongeren zich al dan niet aanvaard en bekeken voelen, en hoe dat komt. Misschien zit een element van antwoord ook in de enquête zelf. Er zijn ook vragen gesteld waarop het antwoord ontluisend is. Zo vindt 11 procent van de ondervraagden dat de sharia ook in België moet worden ingevoerd. 29 procent gaat ermee akkoord dat meisjes overal hoofddoeken moeten dragen: 37 procent van de ondervraagde jongens en 21 procent van de meisjes. 14 procent van de moslimjongeren vindt agressiviteit tegen homo's aanvaardbaar. Slechts 28 procent vindt het aanvaardbaar dat een moslimmeisje met een Vlaamse jongen zou trouwen. 41 procent vindt het aanvaardbaar dat een moslimjongen met een Vlaams meisje zou trouwen. Dat is ook een kant van de medaille, mijnheer Kennes. Ook die gegevens staan in de enquête.

Wanneer men met dergelijke ideeën in een samenleving staat, dan ligt het antwoord op de vraag waarom men zich niet aanvaard voelt, misschien wel in het feit dat men zich op die manier voor een deel isoleert ten aanzien van die samenleving. Het onrustwekkende, minister, – en dat stellen we allemaal vast – is dat het na vier generaties de slechte kant opgaat met de integratie, wat men daar dan ook onder mag begrijpen. Integratie is voor ons geslaagd wanneer het gaat over een vorm van assimilatie, met andere woorden wanneer de samenleving een groep heeft geabsorbeerd. Na vier generaties blijkt dat niet te lukken en gaat het zelfs de andere kant uit. Vier generaties geleden zouden we hier geen jonge Syriëstrijders hebben gehad.

Mijnheer Van Der Taelen, u zegt dat we voor de eerste keer een reactie hebben van de islamgemeenschap, maar ook die is niet helemaal eenduidig omdat het geen eenduidige gemeenschap is. Het is zelfs zo dat de Moslimexecutieve helemaal lam ligt.

Als de Staatsveiligheid moet worden ingeschakeld om een lokale godsdienstgemeenschap te screenen en een advies te geven of die gemeenschap al dan niet erkend moet worden, dat zegt dat toch wel iets. Het gaat dan niet over de lokale katholieke gemeenschap Sint-Blasius in Dendermonde. Zelfs in het decreet op de erkenning van de eredienst en lokale geloofsgemeenschap staat ingeschreven dat de Staatsveiligheid moet worden ingeschakeld. Als we dan zien, minister, dat u onder meer moskeeën erkent en subsidieert, dan denk ik dat we niet de goede kant opgaan.

Voorzitter, minister, ik denk dat diegenen die na alle inspanningen die gebeurd zijn, tot de conclusie komen dat in elk geval de integratie mislukt is en dat de multiculturele samenleving mislukt is, gelijk hebben en dat de enquête dit nog maar eens bewijst. Maar goed, ik kijk ook uit naar de reactie van de minister op deze enquête.

De voorzitter: Mevrouw Zamouri heeft het woord.

Mevrouw Khadija Zamouri: Ik wou niets zeggen, maar het is sterker dan mezelf.

Waarom de jongeren van wie de enquête is afgenomen, met dergelijke ideeën in onze samenleving staan, is een hallucinante vraag. Het antwoord is zeer moeilijk te geven. Ik denk dat het migratiebeleid van in het begin is mislukt. In het verleden is vooral het migratiebeleid nooit aangepakt. Gelukkig is er recent wel verandering in gekomen.

Ik ga een concreet voorbeeld geven van mijn eigen broer. Voor de paasvakantie komt zijn dochter thuis met haar rapport. Hij gaat naar het oudercontact maar vergeet het briefje waar hij moet zijn. Zijn dochter zit op een ‘goede’ school in het Antwerpse met een zeer goede reputatie. Hij zoekt de naam van zijn dochter, Zamouri, op de lijst. Dat is altijd heel gemakkelijk geweest, want je komt toch altijd als laatste aan de beurt. Hij vindt de naam van zijn dochter terug op de derde lijst van het eerste middelbaar, een lijst met enkel namen van vreemde origine. Hij wist niet dat zijn dochter op zo’n gemengde school zat, tot hij zag dat op die andere lijsten allemaal ‘Jannekes’ en ‘Miekes’ staan.

Zolang wij aan de basis blijven segregeren, geraken we geen stap vooruit. Het heeft me woedend gemaakt. Het is natuurlijk iets dat me persoonlijk raakt, maar het is niet de eerste keer dat ik zoiets hoor. Soms worden ze op school ingedeeld op basis van religie: of je nu economie, Latijn of wetenschappen volgt, ga maar samen zitten als je islam volgt. Elke school heeft zo wel een reden. Als we als Vlaming niet aan iedereen een integrerende maatschappij kunnen aanbieden, dan geraken we geen stap vooruit! Geen stap!

De voorzitter: De heer Meremans heeft het woord.

De heer Marius Meremans: Wat mevrouw Zamouri zegt, heb ik zelf ook al eens ervaren. Ze heeft op dat punt gelijk. Ik geloof wel niet dat het een algemene tendens is in het Vlaamse onderwijs, maar dat heeft ze ook niet gezegd. In het onderwijs worden heel veel bijscholingen gegeven over hoe om te gaan met dergelijke verschillen enzovoort.

Er is een tijd geweest dat je scheef werd bekeken als je over integratie of inburgering sprak, wat nu niet meer het geval is. Ik heb vanmorgen vernomen dat zelfs in Brussel bepaalde partijen het woord nu ook gaan gebruiken en invoeren. Er was een heel debat op een Franstalige zender, maar ik heb het niet helemaal kunnen volgen.

U hebt gelijk op een aantal punten, maar er is ook zoiets als verantwoordelijkheid. Integratie is nodig, je moet mensen kansen bieden en het racisme dat er is, moet je aanpakken, maar er zijn ook kansen te grijpen. Het gaat over rechten en plichten en verantwoordelijkheden. Er zijn goede voorbeelden van integratie. Ik wil niet meegaan in ‘Het gaat allemaal fout en het gaat niet lukken’.

Je moet mensen, ook de ouders, voor hun verantwoordelijkheid plaatsen. Er komen nog altijd heel weinig ouders van ‘allochtone’ origine naar het oudercontact. Er zijn er ook die wel komen en je ziet dat die kinderen doorstromen. We moeten ook niet verwachten dat als we morgen een resem maatregelen nemen, alle problemen overmorgen van de baan zijn. Het zal voornamelijk een aangehouden inspanning zijn. Het zal nog een tijdje duren en het zal met vallen en opstaan zijn, maar er is maar één weg. Straks behandelen we trouwens een ontwerp van decreet dat het ook heeft over inburgering, over integratie waarbij we de middelen beter en efficiënter zullen inzetten. Daar moeten we naar streven.

Mevrouw Annick De Ridder: Ik heb nog een kanttekening, als aanvulling op het emotionele pleidooi van mijn collega Zamouri.

Ik heb hierover zelf al verschillende vragen gesteld, maar dan aan minister van Onderwijs Smet, naar aanleiding van eerdere debatten en bevragingen. Wat mij verontrust, is dat een aantal basiswaarden niet in de eindtermen worden genoemd, zoals de Holocaust. De uitleg is dat het gevoelig ligt voor bepaalde groepen, meer bepaald de allochtone leerlingen. Hetzelfde geldt voor bepaalde gevoeligheden voor de joodse gemeenschap.

Minister, ik zou u willen vragen om ook contact op te nemen met uw collega bevoegd voor Onderwijs en na te gaan op welke manier hij, meer dan met enkele steekproeven, erop kan toezien dat de eindtermen met de mensenrechten en de Europese verworvenheden in alle scholen worden toegepast en dat de handboeken niet in de ene of andere richting worden geïnterpreteerd. Als we daarin meegaan en toegeven op verworvenheden zoals gelijkheid van man en vrouw, scheiding van kerk en staat, dan kan er een kiem van problemen zijn.

De voorzitter: Minister Bourgeois heeft het woord.

Minister Geert Bourgeois: Voorzitter, collega's, er zijn veel vragen, naar aanleiding van een enquête over een belangrijk maatschappelijk vraagstuk. Ik zeg altijd dat dit het belangrijkste maatschappelijk vraagstuk is na de wereldvrede. Het is een discussiepunt dat al diverse keren aan de orde is gekomen en waar geen pasklare antwoorden voor bestaan. Ik interpreteer de vragen die gesteld worden ook niet in die zin.

Mijnheer Van Der Taelen, ik ben ervan overtuigd dat u het positief vindt dat we hier aan tafel gaan zitten. Mevrouw Zamouri heeft ook gezegd dat het een zeer moeilijk probleem is. Net zoals de heer Meremans zegt, is het een zaak van een volgehouden beleid en is het niet iets waar er een pasklaar antwoord op is. Ik heb literatuur bij, krantenartikels, Le Monde, de Frankfurter Allgemeine Zeitung, The Times en overal is het probleem aan de orde. Overal heeft men met hetzelfde probleem te maken. Die enquête heeft het probleem nog eens onder de aandacht gebracht.

Ik maak altijd enig voorbehoud bij een enquête, maar het gaat hier over een staal van 500 moslimjongeren en 200 niet-moslimjongeren. Het is dus een vrij representatief staal. Er zijn twee soorten vragen. Faalt het algemeen beleid inzake integratie? Wat moet er beter? En er zijn vragen over het samenleven van diverse levensbeschouwingen in dit land. Ik denk dat de interpellatie van de heer Van Der Taelen vooral over de tweede vraag gaat. We kunnen best een scheiding in de antwoorden maken, niet omdat de twee niet samenhangen – integratie mag je niet beperken tot een moslimprobleem –, maar omdat er toch wel een specifiek probleem is met het samenleven van mensen met diverse levensbeschouwingen en de moslimgemeenschap in het bijzonder.

Ik denk dat die enquête ook waardevol is omdat ze toelaat te vergelijken. Er wordt op geregelde tijdstippen een enquête gevoerd over hetzelfde probleem door de Gazet van Antwerpen. Het is interessant om daar vergelijkingen bij te maken. Je kunt er negatieve elementen uithalen, maar de heer Kennes heeft ook positieve elementen opgesomd.

Wat echter zeer sterk frappeert – of dat tot op het procent juist is en of het waar is of niet, laat ik in het midden –, is dat 60 procent van de jongeren denkt dat wat er ook gebeurt, ze door de Vlaamse

samenleving nooit als geïntegreerd zullen worden beschouwd. Dat is een heel belangrijk percentage. Of het nu een procent meer of minder is, het is in elk geval heel significant.

Men klaagt over achterstelling, discriminatie en racisme. Maar er zijn ook positieve elementen. Een overgrote meerderheid van de moslimgemeenschap verwerpt extremisme en verzet zich tegen terrorisme. Anderzijds is er in belangrijke mate homofobie bij sommige mensen van de moslimgemeenschap. Er zijn dus positieve en negatieve elementen.

Uit het dagelijkse leven kunnen we allemaal negatieve elementen aanhalen. Daartegenover zijn er gelukkig ook positieve voorbeelden te plaatsen. Er zijn heel veel nieuwkomers in de eerste, tweede of derde generatie die het wel maken in de samenleving, maar jammer genoeg niet altijd een voorbeeldrol kunnen spelen omdat daar niet op gefocust wordt. We leven in een samenleving die liever focust op het negatieve en het incidentele. Er zijn echter in alle maatschappelijke geledingen mensen die wel goede voorbeelden zijn van integratie en die wel geslaagd zijn.

Het is een beetje kunstmatig, maar ik wil dit toch opdelen in vragen over het integratiebeleid, de relaties met de moslimgemeenschap daaraan toevoegend. De integratie van moslimmensen mag je niet gelijkstellen met het integratiebeleid in het algemeen, of omgekeerd het integratiebeleid verenigen tot die problemen.

Dit is een zorgwekkende enquête, gelukkig ook met enkele positieve elementen, maar hebben we die nodig om te weten dat er problemen zijn? Neen, we hebben die niet nodig. We hebben voldoende aanwijzingen en harde feiten om aan te tonen dat we er bijlange nog niet zijn inzake integratie. Ik refereer aan de debatten die we hier nog niet zo lang geleden hebben gevoerd naar aanleiding van de OESO-benchmark (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling), waaruit blijkt dat ons land absoluut niet goed scoort. Ik heb eraan toegevoegd dat Vlaanderen minder slecht scoort dan heel België, we weten dat dit zo is, maar we hebben er geen aparte cijfers van.

Uit data van de OESO-enquête blijkt dat we op een aantal vlakken met betrekking tot nieuwkomers van de eerste, tweede en derde generatie slecht scoren. Denk aan de hoge armoedegraad, denk aan de ondermaatse huisvesting, aan de grote afwezigheid van nieuwkomers bij de huiseigenaars, aan de schoolse achterstand of het niet halen van diploma's en getuigschriften, aan de zeer lage arbeidsparticipatie, die bijzonder laag is bij vrouwen van allochtone origine. Het zijn allemaal zaken die aantonen dat we met een integratieprobleem zitten dat absoluut niet toelaat te zeggen dat alles goed gaat en geslaagd is.

We hebben natuurlijk geen objectieve metingen – en dat is ook totaal onmogelijk – van wat de situatie zou zijn geweest, hadden we geen beleid gevoerd. We weten dat we te laat gestart zijn met het integratiebeleid. Mijn mening is dat de situatie veel minder goed zou zijn, mocht er geen integratiebeleid zijn gevoerd. Op het terrein, op alle mogelijke vlakken, ook horizontaal, in alle mogelijke beleidsterreinen, ook in de culturele, de sport- en de onderwijswereld en in de jeugdbewegingen zijn er heel wat inspanningen geleverd, ook door de lokale en de Vlaamse overheden. Het is moeilijk te zeggen wat het zou zijn geweest zonder dit beleid. Wat we wel hebben, zijn data van achterstand met betrekking tot nieuwkomers, ook al hebben we het vaak over tweede, derde en soms vierde generaties.

Wat moeten we zeggen over ons beleid? Ons inburgeringsbeleid wordt over het algemeen positief gewaardeerd. Straks zullen we hopelijk nog een tandje bijsteken, er komen amendementen van de meerderheid om het taalniveau te verhogen, zodat we op het niveau van de ons omringende landen zitten. Er is een studie van het Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving (HIVA) van Leuven, die zegt dat het inburgeringsbeleid resultaten heeft afgeworpen. Ik heb al herhaaldelijk gezegd – niet voor de eerste keer en niet naar aanleiding van de enquête – dat we inzake integratie nog veel beter moeten doen. Dat kunnen we niet alleen doen vanuit inburgering en integratie, dat moet beleidsdomeinbreed worden gevoerd. Zelfs daar kunnen we niet alles aansturen.

Het voorbeeld van mevrouw Zamouri gaat over de autonomie van de school. Daar heeft de minister van Onderwijs niets aan te zeggen. Hij zal die school niet zeggen dat ze de klasindeling op die of die manier moet doen. Dat is een zaak van de school. Op het terrein moet een inclusief beleid worden gevoerd. We moeten daar nog een flinke tand bijsteken.

Het decreet dat voorligt, gaat naar een geïntegreerd beleid en maakt inburgering tot een onderdeel van het integratiebeleid en ziet integratie als een wederkerig proces. De ontvangende samenleving moet veel meer inspanningen leveren. De nieuwkomers moeten uiteraard ook inspanningen leveren.

We gaan voor inclusief, horizontaal beleid, dat slaat op alle beleidsdomeinen, Onderwijs, Jeugd, Sport, Cultuur en Tewerkstelling. Ik heb de commissie Integratiebeleid vroeger laten starten dan in het decreet was gepland. Die moest pas van start gaan bij de installatie van de volgende regering in 2014. De commissie is al opgericht op 26 april 2011 en heeft met de medewerking van het Kruispunt en het Minderhedenforum een geïntegreerd actieplan Integratiebeleid opgesteld voor de jaren 2012-2015. Dat actieplan wordt opgevolgd.

De VDAB voorziet in trajectbegeleiding na doorverwijzing door het onthaalbureau. Het is heel belangrijk dat daar een grote wisselwerking is. In 2012 zijn 13.545 inburgeraars bij de VDAB ingestroomd via het onthaalbureau die met een inwerkingstraject gestart zijn. Allochtone prestarters krijgen een ondernemingsvorming om ze te begeleiden in de opstart van hun zaak. Daar komt intensief Nederlands leren bij voor de ondernemer bij de VDAB, plus bedrijfsbeheer met ondersteuning bij SYNTRA. Dat is nog maar gestart in 2012, daar kunnen we nog geen resultaten van geven, wel streefcijfers: minimum 8 tot 9 cursisten per opleiding en minimum 7 afgestudeerden.

In het onderwijs is op veel plaatsen nog terrein te winnen. Er zijn recent bepaalde belangrijke zaken goedgekeurd. Het OD XXIII is klaar en komt binnenkort naar het parlement voor behandeling. Het bevat enkele innovaties, onder andere dat leerkrachten religie eindtermen en het Europees verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) moeten respecteren. Daar zal ook inspectie op zijn.

Vanuit de islamgemeenschap zelf, onder andere bij monde van de heer Laytouss, imam in Gent, die doctoreert in Antwerpen op de radicalisering van moslimjongeren, is er een klacht gekomen dat enkele imamleraars lesprogramma's geven die niet sporen met het EVRM. Dat is een positief signaal. De moslimgemeenschap heeft ons opgezocht en gezegd dat dit niet kan: "We schrijven ons in in de pluralistische, op de verlichtingswaarden gebaseerde samenleving. Dit zijn zaken die niet kunnen, waar ook inspectie moet op komen."

Dat staat ook in het OD XXIII. Ik zeg niet dat de eindtermen moeten veranderen, want dat is altijd een zeer penibele discussie met de onderwijsdeskundigen. Men beweert dat die al veel te lang is.

Ik ben het volledig met u eens dat iedereen – en ik heb het dus niet alleen over allochtonen, maar ook over mensen die hier al lang wonen – uit de humaniora moet komen, doordrongen van de basisideeën van de verlichting, van de verworvenheden die we hebben, van de rechten en vrijheden die we hebben. Heel veel mensen komen in de samenleving zonder te beseffen welke rijkdom het is in een democratie, in een rechtstaat te leven, en dat geldt voor iedereen, oudkomers en nieuwkomers. Ik ben het daarover volledig met u eens. Het Onderwijsdecreet XXIII bevat een belangrijk novum met betrekking tot de islamcursussen en het respect voor en de controle op de fundamentele rechten en vrijheden zoals verwoord in het EVRM.

Zoals u weet, komen er ook – en dat is heel belangrijk voor het inhalen van de taalachterstand en van de schoolse achterstand in het algemeen – taalscreenings voor wie naar het eerste leerjaar gaat en voor wie naar het secundair onderwijs gaat. Er kunnen taalbaden worden gegeven, er kunnen bijkomende lessen worden gegeven in het lager onderwijs en in het secundair onderwijs. Ik ben ervan overtuigd dat heel veel schoolse achterstand daarmee te maken heeft.

Ik heb recent, om aan te tonen dat we breed zijn, in Toerisme gezegd dat de opstartorganisaties – dat zijn organisaties die jongeren ertoe brengen op vakantie te gaan – vooral in stedelijke context zullen worden beoordeeld aan de hand van een bijkomend criterium: de mate waarin ze erin slagen om kinderen van ouders van vreemde origine ook mee te krijgen op die vakanties. Vlaanderen scoort onwezenlijk goed inzake vakantieparticipatie voor jongeren van 0 tot 24 jaar: meer dan 86 procent van de Vlaamse jongeren gaan per jaar op vakantie, op kamp of in een jongerenverblijfcentrum. Het is een ongelooflijk hoog cijfer. Er is 14 procent dat niet gaat en die groep zit vooral in de stedelijke context. Ik heb er geen statistisch materiaal van, maar jongerencentra en jeugdbewegingen wijzen erop dat het bijzonder moeilijk is om die groep mee te krijgen.

Ook hier is er een verhaal van wederkerigheid. Het is zoals de heer Meremans zei. Ik krijg dan signalen van vrouwen uit islamgezinnen waar de vader zegt dat zijn dochter niet zal blijven slapen in een kamp. Anno 2013 kan dit natuurlijk ook niet meer, dat je die jonge vrouwen belet om mee te doen, om deel te nemen aan dit soort activiteiten die emanciperend zijn, die sociaal versterkend zijn, die leiden tot gemeenschapsvorming. Het kan niet dat zulke activiteiten botsen op culturele reticenties. Dit is ook een wederkerig verhaal. We moeten enorm veel inspanningen leveren om daartoe te komen, en mij verwondert het altijd dat er ook binnen de moslimgemeenschap een dubbele cultuur bestaat. Er zijn heel vrijgevochten kringen waar dit allang geen probleem meer is, maar er zijn nog milieus waarin zoiets bijzonder moeilijk is, dat wordt me gesignaleerd door mensen op het terrein.

We hebben dus gezegd dat het criterium moet worden toegevoegd. Ik heb ook gezegd, tijdens het vijftigjarig bestaan van het Centrum voor Jeugdtoerisme, dat de jeugdbewegingen ook op dit vlak een tandje bij moeten steken. Mark Elchardus heeft aangetoond dat jeugdbewegingen een factor van socialisatie zijn, de derde factor naast de ouders en het onderwijs. Ik denk dat jeugdbewegingen ook een factor van integratie moeten zijn. Ik ben recent bij een scoutsafdeling op Linkeroever geweest. Het is een mooi voorbeeld van integratie. Ik zie ook jeugdbewegingen die daar helemaal niet in slagen. Ze hebben helemaal geen samenstelling die beantwoordt aan de omgeving waarin ze zich bewegen.

Een andere belangrijke klemtoon die we met deze regering hebben gelegd, is het versterken van de regierol van de lokale besturen. Ik heb daar heel veel inspanningen voor gedaan. Het aantal integratie- en onthaaldiensten is sterk gestegen. Er zijn nu 48 erkende integratiediensten en 4 zitten in de pijplijn. U weet dat ook in de Vlaamse Rand voor een speciale band is gezorgd.

In de convenanten met de lokale besturen neem ik altijd op dat ze ontmoetingsmogelijkheden moeten bevorderen, dat kan onder meer via coaches, en dat er een positief en stimulerend klimaat moet worden gecreëerd ten aanzien van het oefenen van het Nederlands, want we moeten die mensen de kans geven om dat te doen. Ook het detecteren en bespreekbaar maken van samenlevingsproblemen staat erin.

U weet dat ik bij mijn aantreden heb gezegd: we stappen af van de provinciale Dag van de Inburgeraar, maar ik zou willen dat nieuwkomers op de gemeente ontvangen worden, wat mij betreft, het liefste met andere nieuwkomers die uit een andere gemeente komen. Ze moeten daar onthaald worden, daar contact krijgen met het oudercomité van de school waar hun kindje school zal lopen, met de sportverenigingen, met de culturele verenigingen, met het wijkcomité en dergelijke meer. Ik constateer dat heel veel steden en gemeenten dit doen. Onlangs is Antwerpen in beeld gekomen, maar in de vorige periode ben ik allereerst naar Lier gegaan, met toenmalig burgemeester Vanderpoorten. Ik zie dat steeds meer gemeenten en steden die initiatieven nemen. Ze zijn symbolisch belangrijk omdat men wordt verwelkomd door de lokale overheid, door de burgemeester, de schepenen, de gemeenteraadsleden en omdat men in contact komt met de lokale levende krachten, met het verenigingsleven.

Ik denk dat we niet mogen concluderen, zoals een aantal politici doen, dat het integratiebeleid gefaald heeft. Er zijn ook heel wat succesverhalen, gelukkig maar. Er zijn succesverhalen in

het hele maatschappelijke leven, in de politiek, bij de overheid, in de ondernemerswereld, in de culturele wereld. U kent er allemaal. Ik weet dat er op heel veel vlakken in steden en gemeenten succesverhalen zijn, ook in de ondernemingswereld. Ik zie concentratiescholen die schitterende resultaten halen, resultaten die even goed zijn als de zogenoemde ‘witte scholen’. Ik weet ook dat heel veel overheden belangrijke inspanningen leveren.

Het is niet makkelijk, daar werd al op gewezen. Mevrouw Zamouri wees op het migratiebeleid, of het ontbreken ervan. Er zijn nu een aantal zaken aangescherpt, maar de cijfers die ik heb gegeven, blijven nog altijd overeind: 15 procent van de mensen die binnenkomen, doen het om economische motieven of studiemotieven, 85 procent niet. Bij die 85 procent zitten heel veel laaggeschoolden. Op 100 mensen die binnenkomen, zijn er 50 laaggeschoold en dat maakt de problemen niet makkelijker. Maar dat is geen reden om het op te geven. Wij moeten voortgaan met het beleid dat we voeren. Ik heb u alle nieuwigheden die we hebben ingevoerd, geschetst. En zijn er bijkomende voorstellen, dan staan we altijd open om er in de mate van het mogelijke vorm aan te geven.

Ik kom tot het tweede grote punt. Ik ben het met u eens, mijnheer Van Der Taelen, dat er een momentum is, sterker dan vroeger. Dat momentum, die signalen – u hebt het ook gezegd – zijn er al eerder geweest. Ze kwamen al dikwijls vanuit de islamgemeenschap. Als minister van Inburgering en ook bevoegd voor de erediensten, heb ik geregeld contacten met vertegenwoordigers van alle levensbeschouwingen, de religieuze en de niet-religieuze, en in het bijzonder met de moslimgemeenschap. Ik krijg die signalen al een hele tijd. Het is duidelijk – daar hebt u gelijk in – dat naar aanleiding van de jihadstrijders en van de Syriëproblematiek, die stem veel luider is gaan klinken en dat er meer stemmen zijn. Er zijn voorbeelden van interviews, ik verwijs nogmaals naar imam Laytouss uit Gent, die we ondertussen ontmoet hebben bij de minister-president, ik meen dat ik dat in de plenaire vergadering ook aangekondigd had. Er zijn ook heel veel andere contacten. Ik heb u gezegd dat er al heel wat gebeurd is, dat er al heel veel contacten zijn geweest, maar we moeten dit momentum inderdaad aangrijpen, en dat hebben we ook gedaan, om een stap verder te zetten.

Ik had al initiatieven genomen. U weet dat ik een studie heb laten doen met betrekking tot de imams. Daar zijn een aantal conclusies uit getrokken. Uit die studie is gebleken dat moskeeën een factor van integratie kunnen zijn, maar dat hun grote probleem is dat we geen imams hebben die hier opgeleid zijn, die hier theologie hebben gestudeerd. We hebben eerder imams die uit het buitenland komen en die een factor zijn – hoe raar het ook klinkt – van radicalisering bij jongeren niet wegens de rechtstreekse invloed van die imams, maar omdat de jongeren beslissen dat het niet hun leefwereld is, jongeren die de taal van de imam letterlijk en figuurlijk niet verstaan omdat het vaak iemand is die geen Nederlands spreekt, maar ook omdat het iemand is die de context van de stad, de omgeving waar de jongeren wonen niet kent. Ze komen met preken en verhalen die ver staan van de realiteit en de problemen die de jongeren kennen. In de studie stond al dat jongeren zich daardoor op internet begeven, elders inspiratie zoeken en vaak bronnen van radicalisering vinden. Als ik me niet vergis, is radicalisering via internet ook een van de zaken die uit de analyses over de jihadstrijders naar voren is gekomen.

De studie heeft aangetoond dat we absoluut imams moeten hebben die in onze westerse, pluralistische context zijn opgeleid. We hebben het toen eventjes gehad over de opleiding tot imam, maar dat is natuurlijk niet aan de orde, het gaat om een opleiding in de theologie. Evenmin als de imams, vormt de overheid ook de priesters niet, dat is een zaak van de religies. Het aanstellen en het installeren van de imams is dus een zaak van de moslimgemeenschap zelf, van de religie.

We hebben daar goede contacten over gehad met minister Smet. Dat zit nu helemaal in de pijplijn. Mijn kabinetsmedewerkers zijn onlangs nog op het kabinet van minister Smet geweest. De afspraak is dat de cursussen moeten kunnen beginnen in het academiejaar 2014-2015.

Er zijn ook praktische afspraken gemaakt. De academische wereld en de moslimgemeenschap zullen voorstellen uitwerken over de te verwerven competenties. De academische wereld zal bovendien de randvoorwaarden aangeven om die opleiding te organiseren. Het is echt de bedoeling om tegemoet te komen aan een grote lacune die we hebben vastgesteld.

We hebben op het kabinet van de minister-president een aantal zaken besproken. Dat is ook meegedeeld in de plenaire vergadering. We hebben daarbij samen gezeten met diverse mensen uit de moslimgemeenschap. Een eerste punt dat we hebben besproken gaat over de werking van de Moslimexecutieve die op dit moment verlamd is en geen werking heeft. Dat betekent dat er geen moskeeën kunnen worden erkend. Mijnheer Van Der Taelen, het probleem met het erkennen van de moskeeën zit op dit moment in de niet-werking van de Moslimexecutieve. Dat heeft niets te maken met het Vlaams beleid. Er zitten geen dossiers bij mij in de pijplijn. Ik krijg wel diverse moslimgemeenschappen op bezoek die vragen om hun dossier te deblokken. Ik kan alleen aandringen bij de federale overheid. Minister Turtelboom heeft tot tweemaal geschreven dat de Moslimexecutieve op dit ogenblik geen erkenningsdossiers kan indienen.

Er worden pogingen opgezet om de zaak te deblokken, maar dat is nog niet gelukt. Ik heb het gevoel dat daar binnen de moslimgemeenschap nog altijd discussies en spanningen over bestaan. Na de ontmoeting met de minister-president hebben we een spijtige mededeling gekregen, ook van de voorzitter van de Moslimexecutieve, dat die mensen niet namens hem zijn gekomen, terwijl dat in mijn ogen de levende moslimgemeenschap in Vlaanderen was. Het ging onder meer over mensen die deel uitmaken van de Moslimexecutieve en die vol goede wil zijn en niets liever vragen dan te komen tot een gestructureerde samenwerking met de Vlaamse overheid.

Een ander punt dat besproken is, betreft de theologische opleiding voor de islam. Het gaat meer bepaald over de radicalisering. We hebben besloten dat het goed zou zijn dat er een structureel overleg ontstaat. De erkenning van de erediensten is een federale bevoegdheid. Die organen worden erkend door de federale overheid. Wij erkennen de lokale gemeenschappen. Wat de moskeeën betreft, zijn het de provincies die in de betoelaging voorzien.

Uit dat contact is echter uitdrukkelijk gebleken dat die mensen vragende partij zijn voor een structureel overleg. Zij willen een overlegorgaan tussen Vlaanderen en de moslimgemeenschap. Dat zou een goede zaak zijn. Dit is een gemeenschapsmaterie. Wij zijn bevoegd voor de erkenning. Heel wat bevoegdheidsdomeinen die wij hebben, hebben bij uitstek raakpunten met het probleem dat ons hier bezighoudt.

Ik speel al een hele tijd met de idee om een levensbeschouwelijke dialoog op gang te brengen in onze samenleving met religies en niet-religies. Ik had daarvoor een zeer goede academicus, maar door particuliere omstandigheden heeft die dialoog niet kunnen plaatsvinden. Ik zoek naar de juiste persoon om die te trekken. Tijdens de bespreking op het kabinet heb ik dat idee opnieuw aangekaart. Ik heb dat ook al gedaan bij de katholieke kerk, de anglicaanse kerk, de protestantse kerk, en vroeger ook al bij bepaalde mensen van de islam en bij de vrijzinnigen. Men is daar enthousiast over. Het zou goed zijn dat daaruit een soort charter kan ontstaan. Daarbij is het uitgangspunt – en dat is een belangrijk signaal voor de islam – dat wij leven in een westerse samenleving die gebaseerd is op de waarden van de verlichting, op rechten en vrijheden die onder andere inhouden dat er pluralisme is, dat er een veelheid van levensbeschouwingen is. Al die mensen willen zo'n samenleving waarbij er niet één staatsgodsdienst is, waarbij de islam een van de levensbeschouwingen is, waarbij rechten en vrijheden gelden voor iedereen. Zo is er de vrijheid van opinie, tenzij er geweld of haat wordt gepredikt. Men moet ook met respect omgaan met elkaar.

Als we dit zouden kunnen organiseren met als uitkomst een charter dat op een bepaald moment op een plechtige manier wordt ondertekend, dan zou dit ook een belangrijke symbolische betekenis hebben. Heel veel islamieten, en dat blijkt ook uit de enquête, zweren geweld, extremisme en terrorisme af.

Wanneer wij het signaal geven dat wij respect hebben voor die religie zelfs indien dat niet onze religie is, net zoals wij respect hebben voor andere levensbeschouwingen, dan zetten we ook symbolisch een belangrijke stap.

De afspraak is om die dialoog verder te zetten wat de erkenning van de moskeeën betreft. U hebt dat in uw mondelinge toelichting niet herhaald. Er zijn nu 28 erkende lokale islamitische geloofsgemeenschappen. Er is dus geen sprake van een falend beleid van de Vlaamse overheid.

Sinds het voorjaar van 2012 zit alles geblokkeerd buiten onze wil om. Ik verwijs naar de herhaalde uitspraken van burgemeester Somers van Mechelen die zegt dat moskeeën een factor van integratie zijn. Goede moskeeën hebben een buurtwerking en gaan in dialoog met anderen.

De voorzitter: De heer Kennes heeft het woord.

De heer Ward Kennes: Minister, u hebt een heel uitgebreid overzicht gegeven van beleidsmaatregelen. Dat is op zich goed. Mijn vraag ging echter ook een andere richting uit, met name of er een aanleiding is om het beleid in vraag te stellen. U hebt terecht gezegd dat er heel veel gebeurt. Zonder al die maatregelen zouden de resultaten veel minder goed zijn in al die domeinen. Wat die 60 procent betreft die zich hier niet welkom voelt en denkt zich ook op termijn niet thuis te zullen voelen, is het geen antwoord om verder te gaan met het beleid.

Ik lees in de enquête dat zeven op tien jongeren akkoord ging met de stelling dat geloof de mensen samenbrengt. Bij de meisjes was dat zelf 77 procent. Ik denk dan ook dat daar een heel sterke kracht en heel wat potentie in zit om mensen samen te brengen en tot iets positief te komen. Het gaat over gemeenschapsvorming, en dan niet alleen onderling. Ik geloof dat uw initiatief over die interlevensbeschouwelijke dialoog, hopelijk niet alleen met kerkleiders, godsdienstleiders en academici maar ook met gewone mensen, heel wat kan opleveren.

Een van de resultaten van de enquête is dat die jonge islamgelovigen heel weinig kennis hebben van de Koran en van hun geloof. Het is een extreem gevaarlijke combinatie dat men het geloof enerzijds heel belangrijk vindt en de bindende kracht daarvan erkent, terwijl men er anderzijds heel weinig van afweet. Daardoor krijgen charlatans, Sharia4Belgium en anderen vrij spel.

In de enquête staat ook dat er een gebrek is aan goede handboeken. Daar is dan ook een taak weggelegd voor uitgeverijen. Ook in andere eredienssten zijn het vaak uitgeverijen die met een aantal leerkrachten en deskundigen rond de tafel zitten om handboeken uit te werken. Men moet dus niet alleen kijken naar de Moslimexecutieve, ook andere mensen kunnen initiatieven nemen om goede eigentijdse handboeken uit te werken die zijn aangepast aan de Vlaamse context.

Ik denk dat er nog heel wat werk kan gebeuren. Ik heb in de commissie Onderwijs regelmatig vragen gesteld over de imamopleiding, over de academische theologische vorming, over de problematiek van de erkenningen. Het zijn relevante punten waarrond wordt gewerkt. Het is positief dat u dat doet en minister Smet doet dat ook in zijn domein. Religie is een deel van het probleem en ik ben ervan overtuigd dat het ook een groot element in de oplossing kan zijn.

Ik wil ook nog verwijzen naar wat Sonja Claes vorig jaar in een vraag om uitleg heeft gesteld, vanuit haar ervaring als Limburgs burgemeester. Zij stelde vast dat er voor de tweede en derde generatie ook nog inburgering nodig was. Uw stelling was dat u die jongeren gewoon als Vlaamse jongeren wou beschouwen en wou werken via cultuur, onderwijs, jeugd en sport. Het is eigenlijk geen element meer voor inburgering. Ik denk dat deze enquête eigenlijk de stelling van mevrouw Claes onderbouwt of bevestigt, namelijk dat ook voor de tweede en derde generatie nog inburgering nodig is en dat dit niet te snel van tafel kan worden geveegd.

De voorzitter: De heer Van Der Taelen heeft het woord.

De heer Luckas Van Der Taelen: Minister, u hebt het zelf al gezegd en het is al voldoende gezegd dat het een bijzonder complex probleem is. Er zijn geen magische of pasklare oplossingen. Ik ben blij te horen dat u verschillende initiatieven hebt genomen.

Ik wil u absoluut niet terechtwijzen of zeggen dat uw politiek niet volstaat, maar ik vind dat we ons toch vragen moeten stellen als zo'n grote meerderheid van jongeren zich slecht begrepen voelt. We moeten nagaan hoe dat komt, hoe het komt dat die jongeren zich zo opstellen, ondanks alle initiatieven. Ik heb er ook geen pasklaar antwoord op. Het zou van mijn kant te gemakkelijk zijn om te zeggen dat het het gevolg is van een falend beleid of van discriminatie of van racisme. Volgens mij spelen al die elementen mee, maar ik denk dat u misschien ook eens moet spreken met de vertegenwoordigers van de moslingemeenschap. Hoe komt het dat ze zich zo onbegrepen voelen? Het kan soms nuttig zijn om te gaan praten met de andere gemeenschap om te weten wat de aanleiding is voor dat toch wel bepaald interpellierend gevoel. Minister, ik denk dat u daar veel aandacht aan zult moeten besteden. Wat ik graag van u zou horen, is dat er een soort structureel overleg ontstaat waardoor we op geregelde tijden weten hoe die gesprekken verlopen om niet na een jaar en na een nieuwe enquête tot de conclusie te moeten komen dat er niets veranderd is.

Persoonlijk denk ik dat de sleutel tot de oplossing van vele problemen – en het is een beetje een cliché – in het onderwijs ligt. Nergens komt men meer in aanraking met de leefwereld van de jongeren dan in het onderwijs. Het is moeilijk om een kijk te hebben op wat er leeft in het hoofd van jongeren, maar nergens kan dat beter dan in het onderwijs. Het zou niet slecht zijn dat er met het onderwijs, met die leerkrachten, eens wordt samen gezeten om attent te zijn op wat er leeft. Het is misschien daar dat men voor de eerste keer kan voelen dat er bepaalde negatieve ontwikkelingen zijn. Leraars weten dat bijna zo goed als de ouders, soms zelfs beter dan de ouders.

Minister, ik zou willen aandringen dat u overlegt met de minister van Onderwijs om daar massaal op in te zetten.

De voorzitter: De heer Van Hauthem heeft het woord.

De heer Joris Van Hauthem: Minister, u bent op een paar aspecten niet ingegaan.

De vraag is natuurlijk waarom men zich niet aanvaard voelt. Misschien ook omdat men de maatschappij waarin men leeft, niet aanvaardt. Om aanvaard te worden, moet men natuurlijk ook de samenleving waarin men leeft en met al zijn gebreken, willen aanvaarden en er zich niet van afkeren. Als ik sommige antwoorden uit die enquête lees, dan zie ik alleen maar een bestendinging van een deel dat zich afkeert van onze westerse, pluralistische samenleving.

Minister, u somt een reeks van beleidsmaatregelen op, maar het siert u dat u zegt dat we er nog niet zijn. Het siert u ook dat u zich afvraagt – maar dat is pas verontrustend – wat het zou zijn als er geen beleid zou zijn. U zegt dan – letterlijk – dat het nog slechter zou zijn. Het is dus de vraag of we niet in een vicieuze cirkel zitten en of we er ooit nog uit geraken, ten aanzien van de islam die zich hier ook manifesteert in verschillende vormen, en dat geef ik graag toe.

Bij de integratie van Italianen en Spanjaarden waren er ook problemen. Het is toen ook niet vlekkeloos verlopen, maar er was een sokkel. Er was een West-Europese sokkel van waarden en normen die niet in een wiskundige formule te definiëren zijn, maar die we wel instinctief gezamenlijk delen en wat u de verworvenheden van de verlichting noemt. Misschien is die sokkel er bij een bepaalde groep immigranten niet. Indien dat het geval is, vrees ik dat we dweilen met de kraan open.

Men zegt dan altijd dat we tot een Vlaamse of Europese variant van de islam moeten komen. Minister, collega's, wie denken wij wel dat we zijn dat we als overheid een godsdienst gaan maken? Dat gaat niet, want de ontwikkeling van een religie laat zich niet dicteren door welke overheid dan ook. U mag gerust een cursus islamitische theologie inrichten, maar denken –

hopen misschien wel – dat u daarmee een islamitische variant op ‘bevel’ van de overheid kunt installeren, dat gaat niet. Een religie laat zich niet dicteren door een overheid.

Er beweegt wat in de islamitische wereld, ook buiten Europa. En daar hebben we hier vandaag ook de repercussies van. Daarop is het antwoord op dit ogenblik nog altijd een groot vraagteken.

De voorzitter: Minister Bourgeois heeft het woord.

Minister Geert Bourgeois: Er zijn nog een aantal elementen aangebracht die bevestigen wat ik zeg: we zijn er nog niet; er is nog heel wat werk voor de boeg; we hebben heel wat nieuwe initiatieven ontwikkeld; ik sta open voor alle mogelijke suggesties.

Mijnheer Kennes, inzake geloof en erkenning van geloof, kunnen we moeilijk verder gaan. De islam is in dit land erkend. Wij erkennen de lokale gemeenschappen. We gaan initiatieven nemen om in een theologische opleiding te voorzien. Mijnheer Van Hauthem, u hebt gelijk: we gaan uiteraard niet de interne keuzen van de islam bepalen. Wat belangrijk is, is dat moet worden aanvaard dat de islam een van de levensbeschouwingen is die bestaat en die erkend is, naast gelovige en niet-gelovige. Ik denk dat we daar te lang mee hebben gewacht. Als men vanuit de islamgemeenschap zelf signaleert dat er islamleraars zijn die niet doordrongen zijn van die waarden van de verlichting, die niet uitgaan van het EVRM, dan moeten we dat signaal ter harte nemen. Het is trouwens al in het OD XXIII opgenomen nog voor het laatste signaal is gekomen.

Mijnheer Van Der Taelen, in de mate van het mogelijke wil ik u op de hoogte houden, maar over de informele gesprekken kan ik u moeilijk iedere keer verslag uitbrengen. Als wij vooruitgang boeken inzake structureel overleg – wat ik hoop –, dan is het evident dat ik het parlement daarvan op de hoogte wil houden. Ik spreek met veel mensen en ik zie veel verschillende mensen. Ik heb bijvoorbeeld de dame van Urban Dance uitgenodigd. Het is een geëmancipeerd succesverhaal. Ze vist jongeren op die mislopen, brengt ze in contact met de realiteit, roept ze tot de orde, legt hun discipline op.

Ik herhaal, het is een wederkerig verhaal. Je hebt succesmodellen die het maken in de samenleving, maar je hebt natuurlijk ook problemen. Onderwijs is een belangrijke sleutel, niet alleen voor nieuwkomers of kinderen van nieuwkomers, maar ook voor ons, autochtonen. Het is mijn aanvoelen dat veel te veel jongeren uit het middelbaar komen zonder dat ze doordrongen zijn van de belangrijke verworvenheden die we hier nog maar een paar eeuwen hebben. Ze zijn zich daar helemaal niet van bewust. Het is levensbelangrijk dat we daar met ons allen op inzetten.

Het opent ook de poort voor de dialoog met een religie als de islam. Wij zeggen daarvan: “Jullie zijn één van de levensbeschouwingen. Jullie kunnen dank zij de rechten en verworvenheden ook jullie religie hier beleven, maar er zijn ook andere mensen die die religie niet aanhangen, maar wel een andere levensbeschouwing.”

Dit is een breed beleid dat in alle domeinen moet worden gevoerd. Ik wil alles proberen om de lokale gemeenschappen en de steden daarbij te betrekken. Veel van die jongeren voelen zich in de eerste plaats Antwerpenaar of Mechelaar. Ze leven daar en daar kan de integratie ongetwijfeld nog veel beter gebeuren. Ik sta open voor alle mogelijke suggesties en ik denk dat al mijn collega's in het buitenland dat evenzeer doen.

De voorzitter: De interpellatie en de vraag om uitleg zijn afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van de heer Jan Verfaillie tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over de verhoging van de bestuurskracht van de gemeenten - 1499 (2012-2013)

De voorzitter: De heer Verfaillie heeft het woord.

De heer Jan Verfaillie: Minister, de voorbije weken wezen de Vlaamse steden en gemeenten nogmaals op de precaire financiële situatie waarin ze zich bevinden. Dat is niet nieuw. De noodkreet van de centrumsteden dienaangaande is ook niet nieuw en werd snel gevolgd door de andere lokale besturen, die erop wezen dat het voeren van een sluitend financieel beleid een zeer moeilijke opdracht wordt. De hogere overheid verwijst daarbij stelselmatig naar de financiële inspanningen die werden geleverd om de groeivoet van het Gemeentefonds aan te houden. En het dient toegegeven dat dit, in financieel moeilijke tijden, geen geringe prestatie is.

Vaak wordt in dat debat ook de noodzaak beklemtoond tot het doen van de nodige efficiëntieoefeningen. Efficiëntie die ook kan worden bereikt door meer samenwerking, zowel tussen de verschillende entiteiten binnen eenzelfde gemeente, als met andere gemeenten. Een belangrijk aandachtspunt in dit alles is de bijdrage van een aantal professoren die een pleidooi houden voor meer macht aan de gemeenten. Zij stellen dat er meer bevoegdheden naar de gemeenten moeten gaan en dat de kleinere gemeenten groter moeten worden.

Minister, u trad die stelling bij tijdens een radio-interview. U wees erop dat Vlaamse gemeenten ofwel zouden moeten fuseren, ofwel vaste samenwerkingsverbanden aangaan. Dat bepaalde gemeenten te klein zijn om de vele taken die op hen rusten nog echt daadkrachtig te kunnen aanpakken, zal nog slechts door een paar enkelingen worden betwist.

Tegelijkertijd moeten we vaststellen dat het woord fusie nog altijd zwaar beladen is en bij weinig mensen en entiteiten enthousiasme oproept. Het feit dat geen enkele gemeente ingegaan is op de oproep tot vrijwillige fusie, is daar een illustratie van. Daarnaast komt er ook enige kritiek op uw oproep tot samenwerking, minister. De nieuwe burgemeester van Kruibeke omschrijft dat als een loze kreet en wijst erop dat gemeenten al op heel veel vlakken met andere gemeenten samenwerken. Het is en blijft dus een uiterst gevoelige discussie.

Als we dit inpassen in uw interne staatshervorming, stel ik vast dat de professoren een pleidooi houden voor meer bevoegdheden voor lokale besturen, dat vooral de provincies het ontgelden ten koste van meer centralistisch bestuur van de Vlaamse overheid, maar dat het op extra bevoegdheden en extra beleidsdomeinen die de lokale besturen kunnen opnemen, nog altijd wachten is. De vrijwillige fusies hebben dan ook geen succes gehad.

De nieuwe burgemeester van Kortrijk heeft namens de centrumsteden aan de alarmbel getrokken. Dat zou deel kunnen uitmaken van een andere vraag om uitleg. Dit is heel recente informatie die pas vorige week in de media is gekomen. Het gaat over de pensioenlasten die op ons afkomen. Ik zou niet weten wat er uniek is aan de centrumsteden in deze zaak, dus betreft dit ook alle andere steden en gemeenten in Vlaanderen. Het gaat over de pensioenlasten van de vastbenoemden en de statutairen, en ook de opbouw van de tweede pensioenpijler.

Volgens de vooruitzichten van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid van de Provinciale en Plaatselijke Overheidsdiensten (RSZPPO) zullen we binnenkort enorme stijgingen kennen van de pensioenbijdragen voor onze ambtenaren, los van de tweede pensioenpijler. We worden er vandaag al mee geconfronteerd. Heel veel kleine steden en gemeenten die het financieel moeilijk hebben, hebben 1 tot 2 procent in de vrijwillige tweede pensioenpijler gestopt. De stad Antwerpen, die wordt geconfronteerd met haar slechte financiële toestand, heeft beslist om 8 procent in de tweede pensioenpijler te stoppen.

De oproep van de professoren staat in schril contrast met de realisaties van de interne staatshervorming en wil meer bevoegdheden voor de lokale besturen. In de interne staatshervorming zien we net dat er meer bevoegdheden wegvallen uit het provinciale niveau en worden toegevoegd aan het Vlaamse niveau. Er zijn heel weinig extra bevoegdheden en middelen voor de lokale besturen.

Minister, hoe staat u tegenover de door een aantal professoren ingenomen stelling dat er meer bevoegdheden naar de gemeenten moeten gaan? Is de Vlaamse overheid bereid om nog meer bevoegdheden af te staan ten gunste van de lokale besturen? In welke mate koppelt u dergelijke verdere decentralisatie van bevoegdheden aan het verhogen van de bestuurskracht van de gemeenten door fusies of verdere samenwerking? Aangezien geen enkel bestuur tot op heden gebruik heeft gemaakt van de mogelijkheid tot vrijwillige fusie, welke manieren ziet u dan om kleinere gemeenten wel tot een fusiebeweging aan te zetten? Zullen bepaalde gemeenten er uiteindelijk toe verplicht worden om die stap te zetten of zal de klemtoon blijven liggen op vrijwilligheid?

Naar aanleiding van de uitspraken van de burgemeester van Kortrijk over de pensioenlasten wil ik hier nog een nieuwe vraag aan toevoegen. Minister, u kondigt al enkele maanden aan dat er een grote oefening bezig is over de hervorming van de criteria van het Gemeentefonds. Wat is de laatste stand van zaken daarvan? Wanneer mogen we daarvan de eerste resultaten verwachten in deze commissie?

De voorzitter: Minister Bourgeois heeft het woord.

Minister Geert Bourgeois: We hebben een regeerakkoord en dat zegt dat we voor twee bepalende bestuursniveaus gaan: de gemeenten en Vlaanderen. We hebben een witboek goedgekeurd en dat maakt de implementatie mogelijk van de interne staatshervorming. Ik rapporteer hierover geregeld aan deze commissie. De maatregelen in het witboek zijn nu al in grote mate omgezet in de praktijk. De Vlaamse Regering heeft recent de bestuursakkoorden met de provincies goedgekeurd.

Het witboek bevat voor wat de gemeenten betreft wel degelijk grote veranderingen. In de eerste plaats is er veel meer autonomie voor de gemeenten en zijn er enkele bevoegdheden doorgeschoven naar de gemeenten. Ik denk aan het cultuurbeleid, het kleinhandelsbeleid, het lokaal werkgelegenheidsbeleid, de voorschoolse kinderopvang, de buitenschoolse kinderopvang, het communiteitsconvenant, het lokaal armoedebelief, het flankerend onderwijsbeleid, ruimtelijke ordening, ontvoogding, woningkwaliteitsbeleid, woonbeleid, onroerend erfgoed, zorgstrategische planning, toezicht op welzijnsvoorzieningen.

U vraagt of ik bereid ben om nog meer bevoegdheden naar de gemeenten toe te schuiven. Direct. Als we het eens zijn binnen de meerderheid en u doet een voorstel, sta ik aan uw zijde. Laten we binnen deze meerderheid nog stappen zetten. Alleen moeten we zien dat ze niet botsten op de bestuurskracht van de gemeenten.

Als u zegt dat we nog bijkomende bevoegdheden zullen delegeren aan de gemeenten, dan ben ik het daar absoluut mee eens, maar vergist u zich niet, ook de professoren hebben gezegd dat we botsen op de bestuurskracht van de gemeenten. We hebben nu al kunnen ervaren dat ‘de’ Vlaamse gemeente niet bestaat. We hebben een mediaan van minder dan 14.000 inwoners. Meer dan de helft van onze gemeenten hebben minder dan 15.000 inwoners. 30 procent heeft minder dan 10.000 inwoners. We hebben bij de interne staatshervorming al kunnen vaststellen dat een aantal kleinere gemeenten zeggen dat ze de bevoegdheden wel graag zouden hebben, maar dat ze niet kunnen, dat ze er de bestuurskracht niet voor hebben.

Zoals u wellicht weet, kom ik net terug van een studiereis naar Denemarken. Daar heeft men het aantal gemeenten van 271 naar 98 gemeenten gereduceerd, de gemeenten daar tellen gemiddeld 56.000 inwoners. De 14 provincies zijn gereduceerd tot 5 regio's. De gemeenten hebben bevoegdheden waar elke burgemeester, elke schepen, elk gemeenteraadslid van droomt. Ze zijn het belangrijkste contactpunt inzake sociale zaken. Het sociale beleid zit dus

op het gemeentelijk niveau, net als belangrijke delen van het onderwijs, inclusief het volwassenenonderwijs, het activeringsbeleid, het natuur- en milieubeheer, de civiele bescherming, algemene nutsvoorzieningen, inburgeringsbeleid, taalonderwijs enzovoort. Dit zijn er maar enkele.

Het debat over de verdere decentralisatie hangt samen met het debat over de schaalgrootte en de bestuurskracht van de gemeenten, dat blijkt uit buitenlandse gemeenten. Kijken we maar naar Nederland en Denemarken. En kijk anderzijds naar Frankrijk. Ik zeg altijd: in de kleine gemeenten in Frankrijk is de burgemeester facteur. Hij neemt een bouw aanvraag en gaat ermee naar de prefect. Hij mag die een maand of twee maanden later terughalen en afgeven aan de aanvrager. Ze hebben geen bestuurskracht.

Wij zitten er tussenin. We zitten op een scharniermoment. Als we zeggen dat we naar sterke lokale democratieën gaan die bevoegd zijn voor heel veel beleid dichtbij de burger – iets waar ik als communalist sterk in geloof – dan botsen we op de schaal, op de bestuurskracht van de gemeenten.

De ‘Rondetafel van Experts’ waarnaar u verwijst, is één van de maatregelen die ik heb genomen in de uitvoering van het regeerakkoord. Ik heb een uitnodiging gestuurd naar een aantal gezaghebbende bestuurskundigen van de Vlaamse universiteiten, maar ook een bestuurskundige uit Nederland die heeft gedoctoreerd over bestuurskracht van gemeenten, om in een rondetafel het instrument van de vrijwillige fusie te evalueren. De deelnemers waren professor Johan Ackaert van de Universiteit Hasselt, doctor Koenraad De Ceuninck van de Universiteit Gent, professor Jean Dujardin van de vrije Universiteit Brussel, professor Herman Matthijs van de Universiteit Gent, professor Wouter Van Dooren van de Universiteit Antwerpen, professor Geert Bouckaert van de KU Leuven en doctor Klaas Abma, adjunct-directeur gemeente Littenseradiel, die in Nederland het project van de gemeentelijke schaalvergroting van nabij opvolgt.

De experts hebben geconcludeerd dat ze het eigenlijk niet zo erg vinden dat het instrument niet geleid heeft tot ‘harde’ resultaten. Ze hebben gewezen op een aantal elementen – die hier ook al aan bod zijn gekomen – die het succes in de weg stonden. Zo was er de timing. We zaten in de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen. Ik heb u gezegd dat ik geregeld burgemeesters ontmoet, en ook de experts hebben zulke informele contacten, die zeggen dat ze beter zouden fuseren, maar dat ze dit niet wilden zeggen in de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen.

Er zijn de klassieke politieke motieven. Er is weinig politieke animo tot fusie. Er is ook de vrees voor het verlies van het mandaat. Een burgemeester of schepen in een kleine gemeente vreest er misschien voor dat hij of zij in het grotere geheel geen mandaat meer zal hebben.

Er is ook de te beperkte focus op mogelijke pluspunten van een schaalvergroting. In de bekende casus van Beveren en Kruibeke, waren de financiële redenen het grote motief, niet het positieve aspect van het verhogen van de bestuurskracht.

Wat belangrijk is, is dat de deskundigen ook de vraagstelling over de bestuurskracht hebben gekoppeld aan de vraagstelling over bijkomende overdracht van bevoegdheden.

Ik citeer een aantal zaken. “Meerdere gemeenten beschikken over voldoende mogelijkheden om te beantwoorden aan de maatschappelijke noden en de toegenomen vragen van de burgers. Maar dat is lang niet het geval voor alle gemeenten. (...) nood aan een selectieve schaalvergroting om alle gemeenten in staat te stellen op een volwaardige manier in te spelen op de toegenomen behoeften”.

“Om meer bevoegdheden op lokale schaal uit te oefenen kunnen verschillende wegen worden bewandeld. In hoofdzaak gaat het steeds om meer samenwerking. Dat biedt mogelijkheden maar stelt ook beperkingen. Kleinere gemeenten zijn sneller geneigd om dienstverleningspakketten niet aan te bieden of te laten uitoefenen door andere besturen, bijvoorbeeld

intercommunaal of door de provincie. Maar daardoor gebeurt die dienstverlening op grotere afstand van de burgers en met een kleinere rechtstreekse democratische legitimiteit.”

“Een dergelijk tweesporenbeleid (meer bevoegdheden aan grotere gemeenten) is eigenlijk de formele erkenning van het feit dat kleinere besturen het vermogen missen om deze bevoegdheden uit te oefenen. Het bevestigt meteen dat te kleine besturen onvoldoende krachtig zijn om volwaardig te (blijven) functioneren.”

Bestuurskrachtige gemeenten zijn voor de experts een noodzaak wil men meer bevoegdheden toekennen aan de lokale besturen. En bestuurskracht hoeft en mag zelfs niet louter financieel worden ingevuld.

De volgende Vlaamse Regering zal dus opties moeten nemen, wil ze blijvend inzetten op een Vlaamse staatsinrichting gebaseerd op sterke en verantwoordelijke lokale besturen. De opties die in de loop van 2014 moeten worden genomen, bevinden zich in een context die scherper is dan in 2009. Uw vraag over de gemeentelijke financiën wijst er trouwens op. Er is een steeds groter wordende bestuurlijke drukte. De regioscreening leerde dat veel samenwerkingsverbanden de afgelopen jaren werden gecreëerd. Er is een economische crisis die met enige vertraging ook bij de lokale besturen steeds meer voelbaar wordt. Gisteren werd de rekening in mijn stad gepresenteerd waaruit blijkt dat er meer dan 700.000 euro minder personenbelasting binnengekomen is. Ik neem aan dat nog steden en gemeenten een gelijkaardig fenomeen kennen. Er is een steeds groter wordend aanvoelen van een democratisch deficit: waar beslissen de rechtstreeks verkozen gemeenteraden nog over? Denken we aan de intercommunales voor afval, de streekontwikkeling, de energiedistributie, de politie- en brandweerzones, de centra algemeen welzijnswerk (CAW's) enzovoort.

De optie, in de veronderstelling dat men blijft inzetten op krachtige lokale besturen, zal een keuze zijn tussen een krachtige samenwerking tussen gemeenten die dusdanig moet worden georganiseerd dat ze duurzaam, efficiënt en voldoende democratisch gelegitimeerd is en een fusieoperatie van de vandaag minder bestuurskrachtige gemeenten. Daarbij moeten – en ook dit is een aanbeveling van de experts – niet zozeer partijpolitieke motieven of cijfers inzake minimuminwonersaantallen een rol spelen, maar veeleer sociologische, ruimtelijke, economische en sociografische motieven.

Maar dat is een zaak voor 2014, dat is ook de conclusie van de expert. Deze regering heeft in haar beleidsverklaring en haar keuze van beleidsinstrumenten beleid ontwikkeld dat werd opgemaakt in 2009. U weet dat toen geen enkele partij een verplichte fusie in haar programma had staan. De regering is daar ook niet van uitgegaan, maar is vertrokken van de vrijwillige fusie. Nu zal men, met alle voorbereidend werk dat gebeurd is, in 2014 beter gewapend zijn om keuzes te maken. Er zijn de buitenlandse voorbeelden. Er is het verslag van de experts, er is het wetenschappelijk onderzoek van het Steunpunt Bestuurlijke Organisatie (SBOV). En er is, en dat is heel belangrijk, de evaluatie die nu bezig is van de regioscreening door de gemeenten, bottom-up, waarbij de gemeenten voorkeuren zullen uitspreken voor samenwerking met andere gemeenten, en die moet leiden tot een actieplan.

Ik heb altijd gezegd, en dat wordt door de experts niet tegengesproken, dat gemeenten die meer bevoegdheden willen hebben, keuzes zullen moeten maken. Ofwel gaan ze op een democratische manier samenwerken met andere gemeenten, ofwel gaan we naar fusies. Ik denk dat dit een keuze is die aan de orde zal zijn, het debat zal niet meer ontweken kunnen worden.

De vraag die u stelt met betrekking tot de gemeentelijke financiën heb ik zeer recent beantwoord in de plenaire vergadering. Om de twee tot drie weken krijg ik een gelijkaardige vraag. Er is druk op de gemeentelijke financiën. Sinds 2006 is de reële groei van de ontvangsten maar 0,5 procent. De uitgaven in reële cijfers voor de grootste posten – personeel, werkingskosten, overdrachten – bedragen 3 procent en meer. Er ontstaat dus een spanningsveld. Bovendien is er de economische crisis. U hebt zaterdag wellicht ook de

prognoses van de Europese Centrale Bank gelezen. De bank voorspelt de komende jaren een nulgroei in plaats van de 0,2 procent waar wij op basis van de prognoses van het Planbureau van zijn uitgegaan. We zien het einde van de tunnel nog niet. Alle bestuurslagen – federaal, Vlaams, lokaal – zijn ermee geconfronteerd.

Mijnheer Verfaillie, u vraagt of ik meer bevoegdheden wil geven aan de lokale besturen. Ik ben uiteraard uw partner. Alle werk dat ik hier doe, is daarvan doordeesemd. Vinden wij er binnen de coalitie een meerderheid voor, dan ben ik onmiddellijk bereid om mee te gaan, maar we kunnen dit debat niet voeren zonder ook het debat over de bestuurskracht van de gemeenten te voeren.

De voorzitter: De heer Verfaillie heeft het woord.

De heer Jan Verfaillie: Minister, ik dank u dat wij partners zijn, maar ik denk dat bestuurskracht – en wellicht sluit iedereen hier zich daarbij aan – vooral te maken heeft met financiële mogelijkheden en financiële middelen en met de wil om iets te gaan doen.

U hebt een hele lijst opgesomd van extra bevoegdheden die wij krijgen. Als ik goed ben ingelicht, dan oefenden wij het grootste deel van die bevoegdheden ook al uit voor de interne staatshervorming.

Op mijn concrete vraag over de pensioenlasten en de vraag van de burgemeester van Kortrijk heb ik geen antwoord gekregen. Hij stond niet in de geschreven vraag en u hebt die vraag waarschijnlijk over het hoofd gezien. Hij houdt een warm pleidooi voor extra middelen voor de pensioenlasten. U hebt ongetwijfeld vernomen dat de burgemeester van Kortrijk dit heeft gedaan.

U spreekt over Denemarken dat inderdaad een zeer interessante casus is met die nuance dat er in Denemarken één stad is met, als ik goed ben ingelicht, 1 miljoen inwoners, wat 25 procent is van de totale Deense bevolking. Natuurlijk krijg je dan vertekende cijfers: Vlaanderen telt 6 miljoen inwoners en de grootste stad heeft maar een half miljoen inwoners. Ze vinden het daar niet bestuurbaar en delen hun stad op in districten.

Uw adjunct-kabinetschef zegt dat Kopenhagen maar 548.443 inwoners telt.

Minister Geert Bourgeois: Ik wou u zo meteen corrigeren. Wij hebben bovendien meerdere grote steden dan Denemarken.

De heer Jan Verfaillie: Ik dacht dat er in Kopenhagen 1 miljoen inwoners waren, maar het zijn er maar 548.000. Dat is ongeveer van dezelfde grootte als Antwerpen.

Naast de uitspraken van de heer Van Quickenborne is er ook de stand van zaken rond de hervorming van het Gemeentefonds, wat staat genoteerd als een van de doorbraken van de interne staatshervorming maar waarvan wij niets vernemen. Wanneer zullen wij in deze commissie een presentatie krijgen van wat men met het Gemeentefonds van plan is?

Minister Geert Bourgeois: Mijnheer Verfaillie, ik heb hier zeer recent de stand van zaken van het Gemeentefonds gegeven. Het is de bedoeling om binnenkort met een aantal voorstellen naar de interkabinettenwerkgroep te gaan en na te gaan of we tot een voorstel van hervorming kunnen komen dat in de huidige context van de gemeenten wordt genomen.

Er is niet alleen een stijging van de pensioenkosten, er is ook de vraag om de gemeentelijke schuld gedeeltelijk over te nemen. Er is de stijgende kost voor politie- en brandweerzones. Er is een vermindering van de fiscale ontvangsten. Er zijn de weggevallen dividenden. Er is het faillissement van de Gemeentelijke Holding. Er zijn tal van factoren die druk zetten op de gemeentelijke financiën en die ik al herhaaldelijk heb opgesomd in deze commissie.

Ik heb ook altijd gezegd dat deze regering, met de beste wil van de wereld, niet in staat is om bijkomende inspanningen te leveren. Het Gemeentefonds is blijven stijgen met 3,5 procent. Er zijn binnen de Vlaamse overheid maar een paar sectoren die bij de besparingsoperaties

buiten schot zijn gebleven. Het Gemeentefonds is daar een van. Het is niet alleen buiten schot gebleven, maar het is ook cumulatief blijven stijgen met 3,5 procent.

Iets anders is de vraag tot hervorming van het Gemeentefonds met alle problemen die zich daarbij aandienen. Ook dat heb ik recent nog toegelicht. Er zijn een aantal criteria die elkaar soms tegenspreken, die elkaar soms opheffen. Het zal zeer moeilijk zijn om in eender welke politieke constellatie – het heeft niets te maken met partijpolitiek – te bepalen hoe we het fonds herverdelen: afnemen van wie veel heeft om te geven aan wie minder heeft. Er zijn tussenoplossingen voor die ik hier ook al herhaaldelijk heb toegelicht, zoals bijvoorbeeld de groeivoet herverdelen. De heer Durnez is er ook een voorstander van. Er zijn dus mogelijke oplossingen die binnen de meerderheid moeten worden besproken om na te gaan of we tot een uitgetekend model kunnen komen dat de basis kan vormen voor een implementatie in de volgende regeerperiode.

Ik herhaal dat er in deze regeerperiode niets aan zal veranderen. Het zou ingaan tegen het regeerakkoord en het zou de realiteit ontkennen dat er niet nog eens bijkomende middelen zouden zijn bovenop de stijging van zo'n 100 miljoen euro per jaar, a rato van 3,5 procent.

De heer Jan Verfaillie: Een nuance: die 3,5 procent betekenen 70 miljoen euro en geen 100 miljoen euro.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■